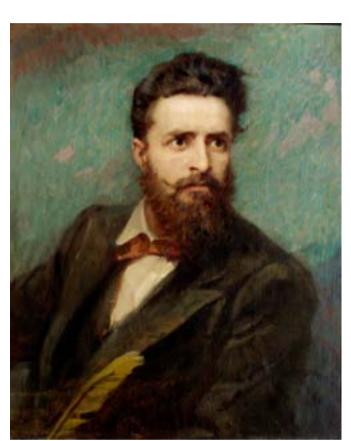
# БРОЙ 238 Година XXX ануари 2024 Цена 1,00 лв. ВЕСТНИК ЗА ЛИТЕРАТУРА И КУЛТУРА Основан от Д.Б.Митов и списван от него от 1928 г. до 1944 г. в София КАТ № 430 ISSN 1310 - 7917

# 176 ГОДИНИ - ХРИСТО БОТЕВ

"O, TEMPORA, O, MORES!"[1]



(Фейлетонът излиза за първи път в бр. 1 на в. "Будилник" (1 май 1873 г.) и е програмната статия на Ботевия сатиричен вестник.)

Букурещ, 1 майя

"O, tempora, o, mores!" Седя и се чудя, защо човек се сърди, кога му речеш: магаре, свиня или вол; и не се сърди — дори още се радва, кога му речеш: пиленце, гълъбче, славейче, дори още котенце и теленце? Дали славеят принася повече полза в обществото на човеците, отколкото благородната свиня, тази производителна сила в природата на животните, на която само като погледне човек, наумява му нещо аристократическо, нещо възпитано и на дължина, и на широчина? Дали пилето има повече мозък, повече ум, отколкото почтеното магаре, този философ не само между животните, но и между човеците? Или пък гълъбът е по-непорочен и по-достоен в нещо от скопения вол, туй подобие на нашия търпелив народ? Но иди и речи такава дума на нашите, например (ний се с примери ще говорим) литератори, поети, вестникари, чорбаджии, учители и прочии раби божии, та виж какво ще ти се струпа на главата от сичките тези труженици в полето на глупостта. Музикословеснейшият господин Пишурка, за честта на музите и на неговата "госпожица правда"

и "мадам кудкудячка" ще те повика на дуел или, поетически да кажа, на полето на честта. Мудроглупейшите и изряднейшите последователи на нашия Сумароков (нека се не сърди г-н Войников, че му дадохме това име. Сумароков е малко подолен поет от великия Тредяковски) — почтените господа Пърличев, Сапунов, Пискюллиев, Оджаков, Станчов, Фингов, Деребеев (уху!), щурците на Блъсковото училище за мишките и сички нищи духом и богати глупостию, сичките ще те потеглят, щеш не щеш, на съд пред парнаските богове, дето, разбира се, председателствува философът с дългите уши; а други, за кои

истината не е тъй тежка и горчива, сир. онез табан суратларъ[2], на които и в очите да плюеш, те ще казват, че е божа росица — каквито са благородните напр. х. Иванчо Пенчович ефенди, Христо Арнаудов ефенди, Никола Генович ефенди, сладкото перо Михайловски, учителската фабрика Груев, синът на Мита Патката — Павлов, сиамските братя Балабанов и Овчов, букурещката "Добродетелна дружина" за обиране на умрелите и все и вся дебелокожа породица и чорбаджийска — всички ще кажат: "Оставете тоз чапкънин; човек без работа, заловил се да ни гложде цървулите и да маскари пречистите ни лица, създадени по образу и подобию божию. "А! Незлобливи пиленца, гълъбчета, славейчета и теленца! "Будилникът" не ще бъде тъй глупав, защото не му е изпила още кукувица ума като на "Звънчатий Глумча" (Глупчо трябвало да се каже), и тъй безбожен като покойния "Тъпан", та да унижава умните, полезните и трудолюбивите животни с вас, подвижници на пищеварението. "Тъпанът" беше омаскарил веднъж една магарица, като казваше, че тази почтена майка родила букурещките български нотабили; но затуй и господ го наказа, та нема рахат и на оня свят. "Будилникът", който знае, че страхът от бога е начало на премъдростта, а почетта към старите начало на добродетелта, ще се пази като от огън от такива неща — да унижава животните. Неговата програма ще бъде: да гуди сяко нещо на мястото му и сичко да краси с боите му. А ако има нещо общо между споменатите в тая молитва раби божии и животни, то българският зоолог и доктор (ъ-хъ! доктор ами?) Начо Планински, който беше написал едно време "Зоология за българите", нека се потруди да реши тази велика задача, този всемирен вопрос, та на Куковден,

когато се напечати тази книга. да види ученият свят какво ше рече: "Зоология за българите". Дотогава ний ще се препираме, че нито Генович, нито Найденов имат нещо общо с животните и с човека. И наистина какво общо напр. между занятията на магарето и работа-

та на ефендето и

черибашият? Философът с дългите уши носи на гърба си: дърва, вода, брашно, хора, и с това принася голяма полза, а ефендето издава органа на шпионите "Турция", а черибашият — органа на идиотите "Правото" и с това приносят вреда; философът върши само онова, що може, а черибашият сичко, що не може; магарето никога не лъже, а ефендето го е срам да каже някога право; магарето пости и затова ще отиде в християнския рай, Генович яде пилаф и ще отиде в кочината на Мохамеда — а чери-башият $^{[3]}$ , който в турско село държи рамазан, а в българско яде сланина, той на оня свят ще яде от коритото на Гиллебранла[4].

А-ха, има едно нещо, за кое, ако се улови българският зоолог, ще може да обори мнението ни. То не е тъй важно, та можехме да го премълчим, но "понеже обаче сърцето ми плаче за моя народ", както казва г-н Великсин в едно стихотворение, ще го кажем: юларят! Юларят и самарят! "Звънчатий Глумчо", вместо да говори глупости, добре би сторил да прикачи юларя на ефендето, а самаря на черибашият, па хайде като сюрюджия<sup>[5]</sup> на изложбата във Виена, та да видят и европейците какви стоки има българският народ, когото едни наричат "немци на юг",

други — "английци на восток", а той не е друго освен вол в хомот, роб на бръснатата глава и на калимавката, роб и сам на себе си.-----

<u>Бележки</u>

[1] О, времена! О, нрави! ↑

[2] Дебелооки. ↑

[3] Главатар на цигани. ↑

[4] Германският поет Хайне видял на оня свят, че папа Григорий VII ядял из едно корито човешки лайна. (б.а. — Хр.Б.) ↑

[5] Който подкарва стадата. ↑



# ДЕЛБА

По чуства сме братя ний с тебе и мисли еднакви ний таим, и вярвам, че в светът за нищо ний няма с теб да се разкаем.

Добро ли сме, зло ли правили, потомството назе ще съди; а сега - дай ръка за ръка и напред със стъпки по-твърди!

Спътник ни са били в животът страдания, бедност в чужбина, но тях сме ний братски делили и пак ще ги делим двамина...

Ще делим ний хорски укори, ще търпим и присмех глупешки, ще търпим, но няма да охнем под никакви мъки човешки.

И глава ний няма да сложим пред страсти и светски кумири: сърцето си вече казахме с печалните наши две лири...

Напред сега с чуства и мисли последната делба да делим: да изпълним дума заветна на смърт братко,

на смърт да вървим!

# ВЪВ МЕНЕ СЛЪНЦЕТО БОЛИ



# Янко Стефов

СЪН

Сънувам страшното. Войната! И уж това е само сън, ала усещам как земята превива се след всеки гръм. Летят снаряди вместо птици. Небето се тресе от страх. И със отворени зеници погиват хора в кръв и прах.

Войнишка каска тежко пада безсилна в крехката трева. И гледа с тиха изненада една умираща глава. Пищят дечица ужасени връз мъртви майчини гърди и питат с устни вкочанени: "Войната кой ще победи ?"

Денят простира бяла риза върху въже от светлина. Умира моят сън, пронизан с усещането за вина.

# **АСЕНОВГРАД**

Като облаци от пръст и камък, канари са виснали над мен. А над тях е слънчевият замък, в който Феб изгрява всеки ден.

Долу слушам как шуми реката и се мъча да я разбера, вгледан във водите й нататък, скрити във зелената гора.

Стъпил със единия си крак в Родопа, с другия – в тракийската земя, днес Асеновград ни среща топъл и сърдечен, ведър и засмян.

Град на църкви и на живописци, град на виното и на любовта, град на хора с яки мишци, силни в мъката и радостта.

Носи през годините достоен името на цар Иван Асен. Сам той царствен труженик и воин, сам от времето непобеден!

# ЗАВРЪЩАНЕ

Пътеката на двора вече е сляпа, но ме помни тя. И като майка всяка вечер стои до пътната врата.

При нея идвам като спомен, на прага сядам уморен. От моето сърце отломен, боли ме всеки минал ден.

Как тихо е сега в пчелина, дори тревите не дъхтят! И стъпки на човек преминал огласят само моя път.

И сам в това безкрайно ехо дочувам утрешния ден. Учуден, че така далеко във времето съм бил роден!

Аз имам път, изплетен ситно от млади боси ходила; набит от бързащи копита, лежал под биволска кола.

Аз този път не го загърбих, че той ме учи да вървя. И пак по него ще се върна там, под зелената трева.

Но днес е рано, още рано. Пропяват първите петли. Като сърце с кървяща рана във мене слънцето боли.

Сега е нощ – беззвездна пустош. И жив е само моят път. по който светлите ми чувства към утрешния ден вървят.

## ПЕСЕН

На народната певица Вълкана Стоянова

Запей ми, хубава Вълкано! Запей за Алтънлъ Стоян, как пратил Добри от Балкана в голямо село Стралджа сам.

Запей за оня гурбетчия, за дом и любе закопнял, как карал тежката гемия, но тя запряла в камък бял.

Запей за Яна, Дилбер Яна, за керванджийчето запей ... Запей ми, хубава Вълкано, ти – чуден люлински славей!

И нека песента се носи от Бакаджика до Мараш, по жетви и по сенокоси и по седенки и хора.

А вечер щом припадне здрача над селото и стихне ек, по твоят глас кавалът плаче, тъгува и говори: "Ех, запей ми, хубава Вълкано, с гласа си от сребро излян! Чуй, поздрав праща ти Балкана от Добри и от Алтънлъ Стоян!"

# ТЪГА

Тъй ниско слизат облаците зиме над селото, над родната ми къща. Там ехото повтаря мойто име и само спомените се завръщат.

Скрипти снегът под стъпките ми оше. изскърцва тъжно старата вратичка. На бунището не шумят кокошки, да ме посрещне куче не притичва.

И къщата сега сама тъмнее, приведена от старост насред двора. Черницата, приседнала до нея, мълчи. И нито сенчица от хора!

Зловеща мъртва тишина нахлува в душата ми, до болка закопняла - като дете – отново да лудува под светлината на луната бяла.

С набодена пета от гнили тръни, от болка настрана захвърлил хляба, през плач на прага дървен да се спъна и да се гушна в пазвата на баба ...

Отминалото често ще се връща и облаците пак ще слизат зиме, ще търсят ниско родната ми къща: уви, и мене няма да ме има!



Бина Калс

### ГОСПОДИ

Даде ни сълзи като дар, теми за безсъние, дни за препъване. Заличаваме с мъка петната от вътрешните стени на кораба, с който се измъкнахме насред стихиите. В неволите

с Твоя лик се гледаме. Докато четем разписанието и оглеждаме спътниците, пак Си сложил пролетта на масата с вишнев цвят в градините, с глухарчета, които не стоят дълго по местата си. с лалета, които и в червено пак не кървят свят, способен на любов.

И Ти се молим горещо, викаме на всички езипи:

без ТЕБ не можем, без ТЕБ не можем,

накрая се изморяваме, оглалняваме и сядаме да ядем сред прохладата сладките ябълки.

# ЛИТАНИЯ

Този пейзаж наклонен към брега рисува някакво застинало движение. Сякаш е докоснал мълния, за да Със загриженост мистична слънцето шлифова пясъка и в моите обятия изповядва свободата си морето.

И нищо друго тук не е лишено от правото на свойта вечност.

Човекът, който възхвалява лятото, ако целуне ношното небе. ще превърне гроздето във вино. И диви патици ще тръгнат за своето литийно шествие. С прилива и бреговата линия ще се измести.

Край солените крайбрежия лозите пускат млали корени. защото няма право да грещи този, който в камъка дълбае. АТИЧЕСКО СЛЪНЦЕ

Видях от върха на планината едно прославяно тяло да потъва зад хоризонта – кит, забравил нещо в дълбините. После, сред маслините поддържахме тела около сенките. Най-добрият начин да навлезеш в една тайна е с любов. Необходимо е да останеш буден. неспокойството ти като малко зверче да се скрие в пукнатините.

януари 2024

«Възлюбени, не вярвайте на всичко!» и вятърът духа, където си поиска. Много възможни реалности, но само Божият дух дава плодове. Сега съм леха кукуруз, в която кълват влюбени гълъби. Сега сънят е фалшива монета. Събудѝ ме, ако видиш онези острови, които изникват сред омарата, с едно ведро спокойствие, което може да приеме всичко. Така лесно палат тирани. изчезнали папируси виждат бял свят, и най-после идва хлябът от небето. В желанието си за вечност разпознаваш гласа с копнежа, заседнал в него:

> «Да дойде Твоето Царство! Да бъде Твоята воля»!

### БЛАГОДАРЕНИЯ

Господи, Ти направи земята широка, толкова, че да могат децата ни, които живеят надалеч. ла се върнат за лен. Тази млада земя, на която още улавяме лъчите на Сътворението. Като създале Вселената. първо Си ѝ приготвил пространство! Нима плодът не расте там, където има утроба? Сътвори далечната звезда, чиято смърт учените скоро видяха милиони светлинни голини последната ѝ светлина е пътувала към нас. Даде нощно светило, на което кацнаха хора, и ти благодаря, че то не е толкова далеч и твърде опасно за кацане. Срещнах един астронавт\*, който каза, че там горе не били сами и че после започнал да Те търси.

Признателна съм за морското конче, за малките шарени рибки, за фоторецепторите в нашите очи. Признателната съм за маслината, за виното върху устните, за хляба с твърдата кора. Благодаря за самотния славей, който в дълбоката гора не спира да те възх валява. Благодаря Ти за всичко, което не мога да изкажа, и след всички безкрайни велики дела Ти благодаря за децата, които се родиха в нашата къща.

\* Чарлз Дюк, астронавт от "Аполо 16"

# **IN MEMORIAM**

# РОСЕН ДРУМЕВ

"не искам никого да съдя само искам да напомня че всяка чужда смърт напомня собствената смърт и ако нещо след това остава да живее над него бог и ангелите имат власт" Росен Друмев

На 14.01.2024 г. ни напусна поетът Росен Друмев. Поклон пред светлата му памет! Росен Друмев Друмев е бългаски поет. Роден на 9 декември 1958 г. в Бургас.

Сдружение Бургаска писателска общност

# ПЕЯ ВСЪЩНОСТ ЗА ЖИВОТА...



3

Тенко Тенев

# ПИСАТЕЛИ

Нашият свят е почти нереален... Чуваме се внезапно, често говорим за други светове и за хора, които вече ги няма. Мисля си за тази странна орис и на кого сме вече нужни. ... Ние, разказвачи на светове, в повечето случаи самотни и тъжни!

### ЖЕНИТЕ НА БЪЛГАРИЯ

Толкова хубави... Толкова дивни. Като тъмна медовина, като вино – барут. Кехлибар и злато, ненагледни, чудни... ... Бели като мляко, страстни като нощ, вечни като Обич!

# СПОМЕН ЗА МИКЕЛАНДЖЕЛО БУАНАРОТИ

Стига ми, че въздух един дишам под небето с тебе. Толкова дълго те няма. Очите ми потъмняха от пясъка на дългото нощно взиране. А въздуха се огъва от нежност, докосва стрехите радостно с надеждата, че ще дойдеш, мое момиче слънчево... И като древния майстор, влял в карарския мрамор живота... ... Извисявам те в душата си, радвам се, че те има!

# зимно море

Всеки сам за себе си е болен, всеки сам за себе си умира... Андрей Германов Една вълна събирана от лятото, докосна моя бряг внезапно. Отдръпна се и яростно се плисна

в солта на моите вълнения. Събирани те бяха цяло лято, събирах ги с любов и нежност, защото всеки носи в себе си – едно море, бушуващо през зимата. Тогава идва трайния сезон, закотвен от събирани вълнения, тогава във сърцето -вълнолом се бият глухо носени стенания. Едно море очаква всички нас, не можем да избягаме от него... ...То носи нашия невидим свят и яростно поглъща суетата.

# ПЕСЕН ЗА ГУБЕЩАТА КАУЗА...

Ако се замислиш тя всъщност е печеливша. Защото е познала Горчилките и цената на уроците от Живота! Удряна е жестоко по устата. Знае Цената и принадената стойност на приказките...

ЛИТЕРАТУРЕН ГЛАС

...И на Мълчанието! Затова я възпявам. Простичко. За Цената на употребените хора, а всъщност за Минало, Настояще и Бъдеще. Пея за губещата кауза, пея всъщност за живота...

...А останалото са приказки за несъстоялото се Бъдеще!



# Худ. Райчо Чакъров, Господи

# начин на живот

На Тони

Изкуство е да можеш да се радваш на чуждия успех и красотата... От болката на самотата да виждаш елексира на живота. ... В душата ни се срещаха със грохот неравните вълни на свободата, усмихната във утрото ни чака, Надеждата - добрата непозната. ... Със тебе вече, толкова години сме част от въздуха на този град. Приехме и горчилки, и възторзи за нас това е начин на живот. ...Простри ръка и усмихни се, след нас ще бъдат нашите деца...

...Богати сме със верните приятели, щастливи сме със нашата съдба!

# БАЩА МИ

"Човек умира толкова пъти, колкото пъти погребва свои близки". Публий Сир, из "Сентенции"

Баща ми, лек като перце, във бяла, свята нощ пътува. Към новия си звезден дом, поръсен с болка и умора...



# Татяна Йотова

### СЕЗОНЕН КОКТЕЙЛ

На прага на душата ми е утрото,

което ме пилее стихотворна и меко ме посява – нацелувана в скокливи арабески на флигорна. И няма как да мисля за сбогуване, когато е началото на песен, в която, споделени, ще пътуваме, по чаша ще си скътаме за есен, а после, посред бухналите пролети ше звъннем с пветовете и пчелите. ще учим на поезия тополите, додето стигнем летните си крипти. Пак лятото... Ах, лятото на котвите, на тази лудост, към която зреем, отмалящи, отвесни, неподготвени, в невинните вини - неравновесия... ... ах, в този летен миг на сол в телата ни, търкаляни от морските въздишки, на прага на душите ни – разказани в една прегръдка – утрото ще пише история със снежни послесловия, изглезена с магнолийно "обичам те"... ... А днес ще се пилея стихотворна в полукълбото твое с мое всичко...

# В НАЙ-ДЪЛБОКОТО ЛЯТО

В най-дълбокото лято лудя на една следлюбов филмът цветен и по летните стъпки пося смях на август и танц на пайети.

Не със капки – с небеса валях. не по ноти – по звездите пях, не свещички – пращах ти лъчи... От любовта ми ти глътка не отпи...

В най-дълбокото лято - все там, върху морска въздишка поседна на една следлюбов песента – от бездетна вселена по-бедна...

Не със сълзи – плаках със сърце, и не в ласки – къпах те в море, в миг на болка истина прозрях: своя - не, а чужд живот живях...

Пак една следлюбов утаи в плитчините останки от бреме и с тъгата на стих се всели в най-дълбокото лятно безвремие...

### **ЧОВЕКЪТ КОЙТО ЧЕТЕ** ЕЗЕРНИ СТИХОВЕ

накрая на лятото елин човек чете езерни стихове гласът му се стича подобно на изгрев пали премали мечта на девица слуша цветецът ѝ нежен притрепва между дюни в бедрата на мислите снежно отронва морета по нежните обеци на целувките земята е пълна с небе и нирвана е като художник без четка като китара без струни като молитва без думи един човек чете езерни стихове накрая на лятото някъде

Сред всички омагьосващи букети, луксозни (и не толкова) предмети, по най-сърдечни поводи приети от хора важни, скромни и предвзети, сред хиляди възторжени привети единствено във тъмното ми свети от теб неподареното ми цвете

# ВКУСЪТ НА САМОТАТА

Човек се ражда, за да бъде сам деца, роднини, празнични фиести, приятели, познати тук и там... всевечна самота ще ги измести; след много начала – напуснат край бълнува в криптата на безвъзврата и с мисълта за непостигнат рай купуваш си билет за необратно; и честната, и подлата ръка помитат прашен стих по стъпалата: "човек се ражда, за да бъде сам...", вкусът на самотата.

Ти си божествена болка у мене –

# **АВТОСИНДРОМ**

раждаш се грозна, едва, в адските нощи на прага ми стенеш будна словесна ламя, изблик на жаден импулс, простосмъртна, с неферментирала кръв и свобода, за сърцето завързана – непредвидим земетръс... Може би в теб дерайлирали тайни търсят девети живот. или си памет, урок по спонтанност в непридирчив каталог? В мене сирак по вода ли те пише, образа мой присвоил, здрач обсесивен по теб ли издишам. сладка повърхност вгорчил? Чаша безсъние, няколко краски и... белова се зовеш – фина, но ледена, с много подправки. Трябваш ми с болно небе: трескаво. драскано, нервно, неравно. неозаптено хлапе да ми изсмукваш и злото, и златното в свята и раснеща реч. Думи избълвани, думи сломени. Падаща звездна трева... Кръстно чистилище за осенения – автосиндром – ЧЕРНОВА.



# Лалка Павлова

Поетът е особено човешко същество. В публичното пространство обикновено го възприемат като мечтател, романтик, който броди в други, различни от земните светове. Според френския философ и мислител Анри Бергсон (1859 – 1941) за поета светът е попълен, по-интересен, по-богат и по-красив и затова често пъти в своите творби той показва красотата там, където другите не само че не са я видели, но дори не са предполагали, че може да съществува. Поетът притежава интуиция, чрез която безпогрешно схваща зависимостите между нещата и явленията, поради което чрез словото си често казва истини, които науката, със своите средства, открива след години, а понякога дори след векове. Защото "очите виждат само това, което умът е готов да разбере". За А. Бергсон науката се основава на интелекта, докато философията и изкуството градят представите си върху интуицията. Неслучайно в своето стихотворение "Поет" Димчо Дебелянов твърди: "От там, де целий свят отива, / той, рано стигнал, се завръща; / пред туй, що другите опива, / лице с презрение отвръща." Това обаче не означава, че поетът живее в измислен, нереален свят. Напротив, неговото всевиждащо око е уловило онези детайли от сегашността, които подготвят реалиите на бълешето. Затова и Георги Константинов в новата си стихосбирка "Живея високосно"

Аз не живея във измислен свят.

За живата реалност съм замислен.

За близката война.

с увереност твърди:

За делничния хляб.

За общата тревога, която ни притиска.

За тъмното делене между хората.

За алчността, която няма граници

Замисля ме

и родната история

с откъснати немалко страници...

"Нелирични размисли"

А "живата реалност" можем да открием във всяко негово стихотворение, независимо от тематичната му ангажираност. Тя идва "гръмнали", превземат простора, тревожат духа му, карат го да мисли, че "човекът е грешка в пейзажа" и че светът е полудял, щом "вместо птици, / крилати ракети / прелитат там,/ над страната близка". Щом човекът е престанал да ходи на театър, а след края на работния си ден бърза да се прибере вкъщи и пред екрана на телевизора

да разбере посоката в развитието на сюжета

на друга, реална, неизмислена пиеса с "куп мрачни новини / от близкия театър на военни действия". ("Актуална поезия", "Великденско утро", "Най-яркият спектакъл") Няма място за "лирични" въпроси и за търсене на някаква имагинерна, илюзорна красота, щом интуитивно улавя и с разума си осмисля нелицеприятната истина:

...нейде някой

му се ще да има

простора цял, нашир и длъж –

със непокорния априлски дъжд,

със върховете снежни и житата

със облаците, с птиците,

с горите и цветята,

с реките, с водопадите огромни

с безплодните Сахари.

с полета с вечен сняг...

А всички ние.

жители на земната планета

безмълвно да стоим пред неговия праг – унили, бедни и бездомни...

"Ла си представим..."

Всички детайли от случващото се в света около нас са уловени и осмислени от поета, претеглени са на везните на разума му, който извежда безпогрешно причината – на някого му се ще да има всичко, в основата на войната стои човешката алчност, за която "няма граници". А уж Великият творец, Демиургът, създавайки света, е помислил за всичко ("за вечната повтаряемост / на еднодневката / и за човешките рождества / след всяка смърт"; за пролетното възкръсване на тревата и за превръщането на залеза в изгрев, за да се животът на древната планета "да е винаги млад"), а се оказва, че не е избрал точния, подходящия за тази отговорна мисия пазач на "голямото Сътворение" – човекът "не го бива много за тази работа". Страшни са последиците от неговата алчност и безотговорност. Знаково в тази посока е стихотворението "Утрешното послание на апостол Павел", което завършва със стряскаща поетична фраза: "Апокалипсисът е на прага." Знаем, че дори в библейските текстове, Апокалипсисът не означава тотален край на света, а край на онази наша представа за него, какъвто го познаваме и в какъвто сме живели. Всеки обаче има своя Апокалипсис – разтърсваща ситуация, среща или промисъл, които изцяло променят живота му. За това говори апостол Павел в писмото си до галатяните: "Защото ви известявам, братя, че проповядваното от мене благовестие не е човешко: понеже аз нито от човек съм го приел, нито съм го научил от човек, но чрез откровение от Исус Христос." (Галатяни, 1:11-12). Срещата с Исус Христос дава нова посока в живота му – от опит да спре разпространението на движението на Исус Христос, той се превръща в негов последовател и проповедник на идеите на християнството. В подобни ситуации попада и Исая, и Йоан, а вероятно и всички други, които след срещата си с проявите на божественото стават последователи на божия Син. В такава позиция Георги Константинов поставя своя лирически говорител, който не само наблюдава, но с новините за "свирепата война", които, и съпреживява случващите се около него драстични промени в човека и света:

> УТРЕШНОТО ПОСЛАНИЕ НА АПОСТОЛ ПАВЕЛ

Когато в този свят

се страхува смелият,

а гладният е спрял да говори за хляб.

Когато жадният се дави в мътно блато,

а интернет-робът

Когато ръждив инстинкт

стане европейска ценност,

а златото започне да ръждясва.

се задушава от многословна свобода.

Когато всеизвестен хищник ръмжи: "Дошъл съм да ви спася!",

а няма как да се скриете от това спасение Когато всички казват, че ядрен дракон

може да унишожи света,

но има протегнат пръст към копчето.

Не мислете, че картината

само изглежда апокалиптична.

Просто наистина

Апокалипсисът е на прага.

февруари, 2023

Поетът днес е този, който в своето слово не само разкрива истините за живота, за човека и света около нас, но и сочи средствата, чрез които може да бъде преодоляна сегашната световна криза и угрозата от самоунищожение на човечеството. Нашият свят все още може да бъде спасен, но е необходимо първо да се взрем в себе си, за да опознаем "силата на свойта слабост / и слабостта на свойта сила": да осъзнаем, че "Земята / на никого / не принадлежи! / А всички ние докрай и след края - / принадлежим на нея"; че от ветропоказател, човекът трябва да се превърне в гръмоотвод. В "тъмния двубой" между любовта и алчността в душата му, трябва да победи любовта, за да остане човекът човек и да оставя "стъпки там, където още няма път".("Творчески съвет", "Стъпки", "Нескромен изблик", "Тъмен двубой", "Принадлежност")

Българският свят в новата книга на Георги Константинов също присъства, но, вписан между другите стихотворения на поета, се възприема като част от всеобщата съдба на човечеството. Болезнена тревога терзае душата му от съзнанието, че и "родната история" е с "откъснати немалко страници..." Куп "грабливи птици" са превзели върха ѝ и "грачат и крадат", а са "винаги невинни". Както в миналото, така и сега, България си остава "преглътнат вик между падения и слава", "най-святата земя, разпъната на кръстопът". Няма ги вече старите българи, които срещу меча на врага да вдигат "щитове – книги разтворени" и въпреки липсата на монарси прославени, се гордеят, че имат азбука, "свети писания" и "родови хроники", с които да излизат в робски въстания и да надвиват тъмното безродие. Днес картината се е променила драстично:

Виж: издъхват нашите села и порой ги дави, суша ги изгаря. В чужди край отлитат младите крила... Като пряспа се топи България.

..Питам

Младостта емигрира, тихо идва забрава...

на живота предишен: чезнат опит и слава,

Мълчалива забрава

всеки пример възвишен... Губим древни легенди, песни, родова памет.

Идват речите бедни

и потопът рекламен...

..Картина

Всеки е вгледан в своя личен свят, важно то за него е той "да живее най-добре", да е "по-богат", да почива на море, да се изкачва по "елитната стълба" на фалшивото ни липемерно общество, ла стане част от парламента, където всеки божи ден повтарят "спор един и същ". Разделението между политиците ("Даже в дъжда не можеш да видиш / двама политици под един и същ чалър") необратимо разлеля и нацията ни и вече никой не вижда, че "боледува" неговата родина. ("Пейзаж отвисоко", "Земя на кръстопът", "Похвално слово", "Питам", "Пролетен дъжд", "Картина") Възприемайки от телевизионния екран всекидневните новини от военните зони в двата края на планетата, обвързвайки ги с тоталното разделение и унищожително противопоставяне на държави и народи в днешния ни ден, в ума и сърцето на поета-гражданин земята и небето се сливат в едно и, въпреки атеизма си ("Елва ли някой лен / последните ше станат първи" – "Страданията на стария Вертер"), той провижда надвисналата гневна десница на Бога над целия свят. Убеден е, че някаква висша сила има власт над историята, че истината и любовта в някакъв момент ще надделеят, ще победят злото, и почти като заточения на остров Патмос св. Йоан получава видение и благодатно вдъхновение, което връща вярата му, че светът е неунишожим. че някой лен злото ше си отиле от лушите на хората и човечеството ще бъде спасено:

"И спасените народи ще ходят в светлината му, и земните иаре ше принесат в него своята слава и чест. И портите му няма да се заключват денем, а нош не ше има там. И ще принесат в него славата и честта на народите; и няма да влезе в него нищо нечисто, нито който върши нечисти работи и лъжа, а само ония, които са записани в книгата на живота при Агнеца."

Библия, "Откровение", 21 – 24: 27.

И тъй като и св. Йоан, и апостол Павел отдавна са изчезнали в небитието, той, поетът, поема товара на тяхната мисия: "сред толкова лъжи прогръмнали / стихът ще е гръмоотвод!" Той е новият Месия, който трябва да научи хората да живеят "високосно" – да имат свой специален ден "за капка обич, / за троха надежда, / за късче ведра синева, / за стих, роден / от болката безмълвна"; да помнят, че всички сме смъртни, но когато дойде граничният ден и потеглим само с "голата си душа" отвъд, непременно трябва да вземем със себе си любовта, защото "шом свети цялата душа – любов ше носи и отвъд"; да вярват, че вечността е всичко, което е било "преди Рождение" и всичко, "което ще дойде подир Смъртта" и че "пролетният ден е църква, / огласяна от птичи хор" и закриляна от Божия десница.("Опит за космически размисли", "Зелена песен" "Високосен живот", "Отсам и Отвъд") Поетът знае, че светът не само очаква от него "мъдри думи", но и вярва, че в днешния ни ден той "по-добре дели лъжа от истина..." И въпреки че е "мъченик" и "мазохист", който носи рани от думи, багри и ноти,

През раните той вижда свят, какъвто друг човек не подозира. Не ще майбах или поне фиат – пешком той крачи из Всемира.

Георги Константинов, Живея високосно, поезия, Изд. "ХАЙНИ", 2023 г.

"Творецът"

# СЛОНОВЕ И ПЕПЕРУДА



# Иван Ванков

 Ще те хвана, летящо цвете! – закани се малкото слонче и се втурна да гони пъстрата пеперуда.

Но вместо да избяга, тя кацна точно на главата на майката слоница. Застанала срещу очите ѝ, тя се провикна с близна го и му обясни: най-силния си пеперуден глас:

– Стойте! Нито крачка напред! Ти и твоето слонче!

Слоницата се развесели. Такава дребна животинка, а се опитва да командва! Ако я духне, няма да я види

Но защо? Какво толкова ще стане?

Ако искате да сте живи! – разтърси крила пеперудата.

И разказа, че предния ден двуноги същества изкопали яма на пътеката. Прикрили я с клони и пръст. Капан!

– Може да е така, но мен няма да ме хванат – разсмя се слоницата. – Аз съм голяма и силна

– Тъкмо затова бързах да ти кажа. Колкото си по-голяма и по-тежка, толкова по-бързо ще паднеш в капана. Аз, например, няма да пострадам, лека съм, ще излетя. Но ти ще загинеш! И слончето също.

Слоницата вдигна хобот да ѝ възрази. Но в този момент край тях притича млада зебра и след минута чуха предсмъртния ѝ вик.

 Двуногите поставиха заострени дървета вътре, горката зебра сигурно се е набучила на тях – въздъхна пепе-

Потърси с очи слоницата своята рожба. Даде знак на слончето да се приближи. После високо и тържествено

- От днес ти, пеперудке, наричана още летящо цвете, ставаш най-големият ми приятел. Лети, подскачай, играйте си с моето слонче и не се бой от никого. Дори някой да се опита да

От този ден пеперудата наистина заживя щастливо. Игривото слонче тичаше след нея, опитваше да я догони. Тя волно кръжеше над тревите и цветята, но не му се даваше. Двамата много се Слончето се смълча, но нещо горещо забавляваха. Другите животни и птици **– малки и големи – не смееха да посегнат** и дори да обидят пеперудата. Знаеха, че та чак цветята клатеха глави и тревие най-големият приятел на слона, а от него всички се боят – така голям и силен е. А и много помни! Няма да им прости, ако сторят зло на летящото цвете.

Тази идилия продължи седем дни. На осмия ден цветята и тревите бяха мокри от нощния дъжд. Майката поведе слончето към близкия водоем. Пеперудата с сили и хълцайки, отвърна: навлажнени крила се опита да поздрапърво я забеляза и се втурна към нея. Тя ятел...

лежеше на земята и тъжно повдигаше навлажнената си главица. Но миг преди то да я издигне с хоботчето си от влажната трева, тежкият крак на слоницата стъпи върху пеперудата.

ЛИТЕРАТУРЕН ГЛАС

- Мамо, какво направи! Ти смачка летящото пвете!

Слоницата бавно повдигна крака си. Под него безформена, размазана и грозна лежеше мъртвата пеперуда.

Слончето се разхълца и заплака. Слоницата погали рожбата си с хобота нежно, опита се да го утеши:

 Не плачи, има толкова много пеперуди. Ще си играеш с тях... Някои дори са по-красиви от летящото цвете!

Слончето заплака още по-силно: Искам си нашето летящо цвете... Тя е моята пеперуда!

Болка преряза огромното сърце на слоницата, че тъй страда нейното дете. Объркана се завъртя на едно място,

 Те живеят кратко, пеперудите... Затова са толкова пъстри и весели! И за краткото време на своя живот взимат цялото щастие, което се полага на един живот.

От тази майчина мъдрост слончето се поуспокои. "Още малко – каза си слоницата – и то съвсем ще забрави". И за да сложи край на тази тъжна история, издума:



– Като е толкова малка, защо се вре в краката ми... Тази пеперуда! Аз съвсем не я забелязах.

"Тези думи може да са верни." в душата му се надигна и то изведнъж избухна в още по-голям плач. Плаче, те полягаха.

Слоницата ядосано го попита: - Сега пък защо плачеш? Нали всич-

ко ти обясних! Но слончето не млъкна и сълзите му като две малки поточета се спускаха край хоботчето му. Най-после събра

 Сега плача за теб, мамо... Ти уби ви двамата, но те не чуха пеперудения най-големия си приятел! И никой няма глас, който ги спаси от гибел. Слончето да иска да ти бъде... дори просто при-

# РАЗКАЗ ЗА МНОГОКРАТНА УПОТРЕБА



Николай Фенерски

Тази история, разбира се, може да бъде разказана и много по-накратко, нали употреба. се сещате за двете сестри Краткост и Гениалност. Обаче никак нямам желание точно сега да бъда гениален, поради тази и всеки път има гонки с коли. И нали са си причина ше облепя нейния скелет с повече 🏻 франсета, не може без ситроен. И татко плът от допустимото. Не виждам нищо гениално в цялата случка и тя си е кратка, 🛾 двамата с него да обикаляме врачанските съвсем кратка, тя си е само една поанта. автокъщи. Викам му вземи си японско. На френски поанта означава точка. Къде е здрави са, няма чупене, а той само върти точката и къде е историята този път си 📉 очите. И по едно време се спря. Ето го, сочи преценете сами. Цялото нещо може да се елхичката на ситроена. Хич не беше лош

герой в историята, медицинската сестра, която е и моя майка. Тя на мен е майка, място. Не. Безпокойството е обикновеното ѝ състояние и знам какви са причините за повече опити да го кандърдисвам. Ситроен него, но сега фокусът е на друго място. – ситроен, вози меко, а и Белмондо и Делон Други хора като се пенсионират, банкет са си свършили работата. Изловили са

преди десетина години, поседя към къщи. един месец на дивана, плете терлици, чорапи и шапки, после се потръшка, че нещо ѝ тежи на стомаха, обаче не също някъде из тия места. И рече не мога повече така.

я назначиха в един нов дом за "Я бързо да се вдетинявате!" бомба. Жената на Сахаров улицата. била колежка на майка ми,

еднократна употреба.

си деца. Веднъж бях с пневмония и е неговата къща. неизличим моментът, в който тя почва да се суети в кухнята и да подрънква с много добре го знам. Точка и това е. разни предмети, съзирам, че поставя Обаче сърце ми не дава, не мога още тенджерата на котлона и вътре в нея да се примиря с тая френска поанта, спринцовките и иглите. Тогава нещата не защото сцената все ми изниква пред бяха за еднократна употреба. Изваряваше очите. Майка ми излиза да извика Петър, ги, а аз треперех през цялото време, скрит но не бърза, спира се да го погледа една под спалнята. Какви мъки бяха да се добере минута. Петър се е втренчил през пътя

Сега понякога ми разказва за последната

технически ръководител на добра заплата и си спести за автомобил. Цял живот все за ситроен си бе мечтал, още от филмите с Белмондо и Делон. В тия филми мацките бяха много яки, но те също вече са баби или са си отишли от тук. Лентата е запечатала тяхната младост. Филмите са се снимали върху специална лента. която предава всички усещания и нюанси, а дигиталната фотография още не е постигнала стопроиентова идентичност на образа, невидимото за простото око изкривяване на реалността се напъхва в подсъзнанието ни и поражда неясна тревога у нас. Тревога за многократна

Мъжете в тия френски филми са смели, силни и емоционални джентълмени ми надипли няколко хиляди и тръгнахме изрече и само с едно изречение, това казвам. 👚 и цена под три хиляди, с регистрацията Най-напред ви представям първия и обслужването три и половина. А у нас френските машини не са на почит, много били нежни, казват. Сигурен ли си, питам а на много други деца е била сестра. младежа. Той не отлепва поглед и вече Медицинска. Не може да седи на едно 🛮 иска да сяда вътре. На 75 придобиват една особена упоритост. Дори не направих дават. Рахатясват, стига толкова, не всички лоши, а после с широк жест са спират да повтарят онова отворили вратата отдясно, за да седне велико прозрение, че не е вътре яката мацка. Винаги грее слънце важно колко ти е голяма в тия филми, а тогава във Враца беше пенсията, а колко години ще сиво, дъждовно и пролетно, чак следобед я вземаш. Моята майка не се изясни, когато вече с татко ми бяхме е от тях. Тя се пенсионира оправили документацията и пътувахме

И сега още малко от картинката, как минава денят на двамата ми пенсионери. Сутрин тя се е приготвила за работата си в дома за безпомощни човеци, той отваря било никакъв стомах, било вратите, за да излезе тя от къщи и да седне душата, която е разположена в ситроена. До селото са десетина минути, няма време дори да загрее двигателят. Но отдавна градският транспорт не върви и Поработи една година порадитази причина медицинската сестра като училищна медицинска си е цанила шофьор. Той я оставя тя да се сестра по заместване. А после труди и се връща у дома пред лаптопа да решава судоку. А майка ми Олга се заема стари хора в близкото село. с медицинските си задължения. Хапчета по списък, температури, високо кръвно, Казвам ѝ, майко, ти от диабет и други подобни състояния на едни деца на други. Щото плътта. Има си изграден алгоритъм. целият ѝ трудов стаж е Отмята имената по списъка, а една само от едно отделение в санитарка ѝ помага. Стига до името болницата, детското. Кърт Петър. Къде е Петър? Тя се досеща, Вонегът, който ме възпита обаче ритуал е да попита. Там си е, наравно с майка ми, казва, отговаря санитарката. И двете отиват че детските медицински да го извикат, че трябва да му се направи сестри заслужават повече инжекция под час. Излизат от сградата Нобеловата награда за мир, и го забелязват. Дядото е седнал на една отколкото някой разкаял се пейка край оградата. По цял ден седи на физик, произвел Атомната едно и също място в двора и гледа през

На отсрещната страна е къщата, детска медицинска сестра. която той е построил в младостта си. Децата трябва да бъдат Петър наблюдава. Не новите непознати Нито да се страхуват от дъщеря му им трябваха пари и се уговориха Атомната бомба или други бомби за да я продадат, а за Петър да се грижат добре в новия уютен дом за изоставени За моята майка най-тежката задача ѝ деца. По ирония на Вселената тази била да поставя инжекции на собствените институция е построена точно срещу

Тук вече разказът трябва да спре, в къщата, но само в нея, не забелязва новите ѝ обитатели. Стълбището, си работа. Тя самата вече е баба, но се прозорците, покрива, дворът, сайвантът, грижи за лекарствата и режима на други 💎 онази мотика в далечината, портичката. баби и дядовци. До селото я вози баща ми, И пак – стълбището, прозорците... После друг пенсионер, назначен за неин личен Петър отива да му направят инжекция шофьор без официален трудов договор, в със спринцовка за еднократна употреба. сивата икономика са. Миналата година и В късния следобед майка ми излиза от той поработи извънредно три месеца като работното си място и сяда край шофьора

## "МАРИЯ ОТ ОХРИД" на автора АНТОН БАЕВ е отличената книга в националния конкурс за християнски роман за 2022 г., обявен от ИК "Омофор". Целта на конкурса е да се насърчава добрата християнска художествена литература, което е отколешна кауза и стратегия на издателството.

В романа авторът е избрал да пише и разказва на "майчиния език и правоговор": "Сигурно Бог тъй е отредил човешките истории да се описват на майчиния правоговор, а Божиите - по канона"; и че е сънувал все на ония забравени топли думи, майчините. И ше рече още: "исках всичко да звучи на езика майчин. Че тупка тоз език като сърце, и ритъмът е всичко в него..., и всичко ще е правоговор"

За себе си извеждам за главен герой на книгата именно авторовия език: наричам го главен – защото на този своеобразен благ език читателят е въвлечен да споделя съдбите и изповедите на Мария, Инокентий, Франциск, Григорий, Йоан, поп Стойко и другите; а герой – защото този език удържа до края на книгата да построи целия градеж на романа, основателно наречен от познаваческото жури "полифоничен, с многогласов сюжет"; (още и с хубавата дума "пълностойно")

Авторът Антон Баев е намерил и удържал единен език и стил и за историческата, и за сюжетната (условно казано) река на разказа, и за монологичността, и за чувството, и за пъстрословните описания, за да оживотвори близо век време от възрожденските страсти български, верски и църковни, духовни и бунтовни, падания и ставания.

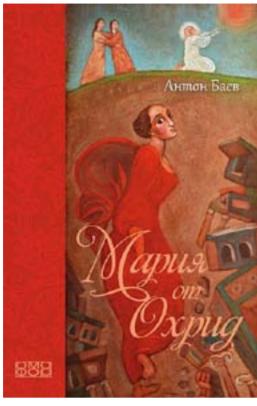
И също на този "благ майчин език и правоговор" е издържан, иззидан и историческият темел на "приписките"; "из/ под линия" романът гради и надгражда една вълнуваща многолетна историческа картина, на места потресна с ужасиите, на места пълна с красотите Божии и земни, а на места те разсмива с благодушния слог на разказвача...

В своеобразната композиция на романа авторът потопява читателя бавно (не и без словесна самонаслада), както полека се навлиза в река; и го води покрай историческия цокъл на деянията български - църковни, екзархийски, обществени, политически – деяния, които ще нарече възрожденското новобългарско зачатие. Още и из съдбите и размислите на многолюдието цариградско и охридско.

Ако не се опитвах да се държа о своеобразната реч на автора, щях да сложа думи като "топоси" вместо места, "персонажи" вместо лица, "полифоничен сюжет", "архетипи" (например вечната змия, жената, отхапването на ябълка от Мария, жени бездетки, изкушението и др.), "историографски отклонения", "роман в романа" и пр. – Ала предпочитам да остана близо при авторовото "глаголене на майчиния език и правоговор". А читателят сам ще навлезе по излъскания калдъръм на миналото, спомените, и на паметта, вечно люшкаща се между вярата и обичта към Бога и земната любов към човека.

Защо авторът ти спомня и тъй живописно изографисва уж "под линия" тази историческа христоматия на романа? – Може би, за да видиш, в неголемия му обем, наведнъж и накуп събрано множеството лица и личности, исторически реални и известни ни, църковни радетели, владици, фанариоти, заточеници, вестникари цариградски (и вездесъщият Петко Славейков), деятели, мисионери, заговорници, простолюдие всякакво – как са късали абите и антериите си и расата и калимавките си, и кундурите и цървулите си из сокаците и "улиците тесни като кама" на тогавашната ни възрожденска столица – вековечният Цариград, същинският езиков и людски Вавилон... И

# изповеди и приписки



ще вдъхваш мирисите на "подземия още от византийско време", на гъмжащи от народ и добитък ханища, на чаршии с тънките аромати на кафе и шербет, на оружейници; пъстро човешко стълпотворение от Леванта до южна Европа, и от Венеция и Валета, и от Охрид и Кукуш, и до заоблените и меки препечени хълми на Странджа; и да те омайва разноречивата венецианци, араби... И да те връща обратно, навътре: до неукротимото душевно и духовно щение и горение човешко – между битието земно и ВъзБога.

"Върла работа е да живееш в самия център на империята, град на разврата, клоака на страсти", – ще ти рече разказвачът; Цариград, вавилонската блудница пред залеза на Империята, гмеж от хора, езици, мириси, източно разточителство, и блясъкът на Босфора, и съблазни, на дума. Търсим спасение, а и смисъл в лукавства, мъст, и вземане на решения исторически, и амбиции твърде едри в наивността и жертвоготовността ни; и коварства, жестокости, мъст; и мъки и борби за неясни още волности и свободи...

Българи край Златния Рог.

И макар че неведнъж и дваж из романа ще се засмееш, читателю, но все пак ще вта в томлението на спомена. В светлиостанеш тъжен духом: заради неведомата ни в Бога участ човешка; и заради светата ни горка участ българска...

А езикът на романа е все тъй като пивка вода, благ и мек подобно "кадифе сезона, времето на октомври" в южните предели на империята...

Тая земя е свещена, древният осветен и обожен град Охрид, Лихнида, Лихнидос, "Ако е имало какво да се записва, На места е виртуозно ритмизиран, с озчудното средище на църкви, в които тихо значи е имало за какво да се живее... Не тлеят нетленните мощи на светци, стъл- ли само писането ни спасява, както сънибове на нашата вяра, корен, словесност... щата ни закрилят от живота?... Понеже Земя, украсена с бляська на езерото по нищо друго не остава на тоя свят, освен пладне; или нощем, при ясно време, в стореното добро и написаното. Амин." прозрачните му води можеш да гледаш звездите, размесени с бисер и седеф... Или от грамадната висина на "Свети Иоан Канео", в западния край на Охрид, да потънеш с очи в зеленооката вода, и ще

потръпнеш от полмолите лолу. Климентова, от красотата на Пресвета на) подема равнопоставено своя партия, Богородица Перивлепта, Прекрасната; и с тайнствените баладични води край манастира на великия и целебен светец Наум ("изпълнен с утеха" значи името Възможна ли е обща балканска история? му); и още по-загадъчните води край "Свети Заум"... И когато през режещия тръстиков вятър се вслушваш в онзи само глуменето с патоса, история в дълбиннинасъне доловим тътен на водите охридски те й смисли, където разказите за любовта и преспански, подземно изливащи се от и смъртта са написани на един пъстър езеро в езеро, като от чаша в чаша, като от и музикален балкански език, с преплисъдба в съдба, и все тъй вечни по Божията на аналитични и синтетични

милост в непоклатима каменна шепа.

И защо толкова за Охрид, ще речеш? Защото Охрид е сърце, и душевна болка, камък, вода, святост, страсти, молитвеност, и отблясъци езерни. И исторически и съдбовни. Защото авторът на тази книга именно тук е заплел съдбите на Мария, на Пресвета Богородица Перивлепта, на Девата от "Езерните молитви" на свети Николай Велимирович, епископ Охридски и Жички, и на мнозината други. А също и нашите съдбини. И нашата мисъл и тъга.

Езерото, по чиито брегове светците проповядват с крайезерния шепот на молитвите си – от свети Климент и Наум до свети Николай Велимирович; а над водите му виси небесното светило и се къпе в прозрачната глеч, и се взира в съкровената душа на езерото... Особена мистичност имат тези прозрачни и тайнствени води охридски, езерни, дар Божи за земята и за хората. Красиво е. Красиво и паметно.

А помислите и делата човешки, описани в романа "Мария от Охрид", са понякога праведни, понякога греховни, понякога страшни. На места авторът ще оправдае героя си за любовта му, че тя му е като просветление от Бога, че човек заобичва не току тъй, а посоченото му

"Защото с обич се случва всичко на този свят, а без обич светът погива, не ли? – Абат Франциск размисля в унесеност и меланхолия: между обичта и вярата му глъч на турци, гърци, българи, евреи, в Бога, и любовта му към човека, към

> "Всички истории разказват за любовта и смъртта, защото нищо друго не си струва да бъде запомнено" – завършва авторът.

Всъщност за какво пишем, за какво витийстваме? поетизираме, съзерцаваме? тъгуваме? – За да можем да устискаме в сърце и в шепа мимолетната памет, някой спомен, някой глас, някоя паметминалото... В помненето... Живеенето ни в спомена – ще рече авторът, – това е истинският ни живот. "Не мислете за загубата, а живейте в спомените, те са истинският ни живот, както и вярата, че ще се срещнем на небето" – така абат Франциск продължава времето на любоната на паметта. – То и къде ли другаде можем да се върнем и се съхраним, ако не в паметта?

"И разрухата на времето, и потъналите империи, и споменът за човешките стремления винаги ще изплуват като острови от езерата на паметта ни." – Което опазим и повтаряме в паметта, него ще увекове-

Венета Дякова,

езиков редактор на романа

Мария от Охрид от Антон Баев е полифоничен роман-фуга, в който всеки глас Езерото – благословено от светостта (разказ за историята - лична и обществеза да изгради мащабната словесна партитура на един от най-значимите Балкански векове - от средата на 19 до средата на 20.

Отговорът на романа е - да! Но без щампите на революционния патос или

съчетания, през евангелско-перспективистката оптика на осем централни герои, сред които и двама чужденци - италианеца абат Франциск и гъркинята кира

Свръхамбициознатата задача на творбата е да смеси метафориката на малките локални езици в една уникална балканска вавилония, в едно първоезично

Единният неразчленен балкански език това е другата задача (освен единната Балканска история), която си поставя романът Мария от Охрид от Антон Баев. Един език на първичното многообразие, на дълбинното съчетаване на думи, които се обичат независимо откъде идват; език на пълноводието, а не на мейнстрийма; обемащ, приласкаващ, отнасящ в едно другаде (а всеки голям роман ни отнася тъкмо там), което не прави разлика между думите на детето и тези на майката (по сходен начин в романа говорят и Инокентий, и Мария), в което и едните, и другите са еднакво важни, ценни и взаимно допълващи се. Роман, който е значим за цялата балканска литература (и история).

В този втори роман е използвана сполучливо формата на "приписката", която и обговаря основния разказ, и го допълва с нови детайли (исторически, битови, философски). Сам по себе си този "втопен" текст е и рефлексия, и критика върху основния, и е интересен експеримент като друга романова оптика.

Мария от Охрид определено бяга от "нормата" на историческите четива, в които натискът художествено да преразкажеш документалното отнема от самото художество. Успехът, а ще го нарека и пробив, на този роман е, че е не е исторически, а роман за историята на романа.

# Проф. Светлозар Игов

Романът на Антон Баев Мария от Охрид е текст, издържан в най-високите стандарти на съвременното романово писане. Съчетава историческо повествование и драматичен, плътно изграден емоционален план (характерен за стила на този автор).

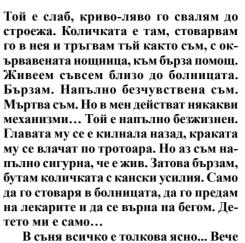
Сюжетът на произведението отвежда в епохата на борбите за независима църква и мисиите, свързани с Кукушката уния. Лействието минава през множество ключови за тези събития градове и селища Охрид, селата в Преспанско, Скопие, Битоля, Кукуш, Цариград, Пловдив, Стара Загора, Русе и др., като така се създава богата и пълнокръвна картина на живота на Балканите от втората половина на XIX - началото на XX век. Видимо е, че за целта е детайлно проучена обширна фактологична материя. Затова, освен с белетристичната си увлекателност и емоционалната си динамика, романът пасажи в интегрирана в повествованието "скрита" поезия.

Текстът като цяло е структуриран като осем различни разказа за събитията – през очите на осем различни персонажа. Всяка от частите е стилизирана в съответствие с мисленето, речта, културата и социалната прослойка на разказващия персонаж (сред героите има православни свещеници, католически мисионер от Ордена на бенедиктинците, гъркиня, жени от различни поколения). Особен интерес представлява паралелната "глава под линия", която напомня самостоятелна, изчистена от лични сълби историческа

Романът на Антон Баев Мария от Охрид е силен и увлекателен, написан майсторски и с дълбоко познаване на историческия план на действието. Умело съчетава класично писане и белетристичен експеримент.

Доц. Елка Димитрова

# **УБИЙСТВО**



съм пред болницата. Втурвам се към регистратурата; казвам, че съм довела ранен мъж. Веднага след това виждам как лекарите го поемат, как шият главата му. Шият без упойка, упойката не го хваща. Преливат му глюкоза. Освестява се, докато го шият, и ме търси. Пита ме с очи, какво става. Не помни. Може би помни последната минута, кръвта

Милка Иванова

креватче, спеше детето ми.

Сънят ме отведе в стар работниче-

ски квартал. Във входовете пълзеше

плесен, беше проникнала в тесните

апартаменти. До леглото, на което

треперех, свила колене до гърдите, в

вила да спусна пердетата. Голи клони

се поклащаха на уличното осветле-

ние, окапали листа тъмнееха на

перваза. Потръпнах. Погледнах

милото личице до мен... Страхът

прогресивно сковаваше край-

ниците ми, ужасът пълзеше,

блокираше ме. Очаквах да чуя

изскърцване откъм входната

врата. Минаваше полунощ. Де-

докато вратата се отвори... бавно,

със скърцане. Той влезе, запали

непохватно, със залитане. Оп-

итвах се да изглеждам заспала,

да не потрепват клепачите ми.

щеше да се повтори. Сега, кога-

то беше там, ужасът се притаи,

очакването стана непоносимо...

Витрината се отвори, чух звън

на чаша, тежкото стоварване

на бутилка върху масата. После 🤝

заплашителното мърморене 🤝

патологично-увличаща еуфория.

Последва застрашително мълчание,

отново мърморене, тихо приближаване

на пръсти... Съвсем скоро ще изпитвам

физическа болка, унизителна парализа;

ако извикам, ще последва детски писък,

първият удар. Чук – свит юмрук, на-

сочен с кокалчетата към главата, това

трябва да е неговата закачка. Скривам

глава между лактите. Призовавам бога!

Отново и отново и отново!... Викам

майка си на ум. Знам, че е напразно, но

воплите избухват в тъмните недра на

смразяващото отчаяние, отвъд какъвто

и да е разум. Еуфоричната жестокост

ме забожда с карфица върху твърдия

диван – парализира ме. Парализата не

мога да опиша, нито ужасът, несъраз-

мерно по-силен от болката... Решавам

се! Грабвам пепелника от пода, беше го

преместил, стоварвам го върху него...

Тялото му се отпуска на леглото. Не е

изгубил съзнание. Очите му ме гледат

изненадани, в тях няма следа от болка.

само изненада. Кръвта, топла, учудващо

покъртителна, тече по нощницата ми.

Очите му вече са трезви. Не изрича нито

дума. Гледа спокойно кръвта, сякаш е

очаквал да види някой ден, как изтича

наркоза... неговият поглед ми действа

разлагащо. Във втората минута умът

ми работи трескаво, сещам се, че пред

блока има строеж и работниците често

забравят стара трудовашка количка.

Първата минута съм сякащ пол

по нощницата ми. Детето спи...

стискам зъби. Най-накрая се стоварва

- изпълзяващата разлигаве-

на садистична еуфория. Груба

Знаех, че е напразно, всичко 🙎

Не зная колко време измина,

лампата, после спусна пердетата

и седна срещу мен на дивана,

тето проплака и утихна.

Взирах се в прозореца. Бях забра-



върху ношницата ми?

Беше уплашен до смърт, осъзнаваше, че го шият, че игла бродира главата \*\*\* му. Не можеше да понася игли, страх-

Доката го шиеха, пристигна някакъв цивилен полицай. Понечи да ме отведе. - Да стои тук! – извика. - Аз ще ви разкажа. Ударих се на железния пара-

Подозираше, че съм го фраснала и бързаше да потули нещата. Окаяният салистичен пияница отхвърляше светкавичното прозрение, че със семейството ни е приключено. Бе забравил

губерката, която шие главата му. Полицаят все пак ме изведе. Виждаше се, аз самата виждах в съня, че съм пред припадък.

- Аз го ударих - рекох. Полицаят не отговори. Погледна кръвта по нощницата; беше изсъхнала, приличаше на червена картонена кръпка. Качи ме в някаква бричка и ме закара до блока. До вмирисаната на плесен стара кооперация.

Във входа нямаше осветление, изкачвах стълбището в пълен мрак, опипом. В един момент краката ми отказаха да се движат, буквално залепнаха за цимента... не можех да помръдна...

Изведнъж, детско проплакване ме изведе от съня...

Зад прозореца, тъмните клони изглеждаха напълно неподвижни... ужасяващо неподвижни...

# ОТКРИВАМ ПОЧЕРКА НА АНГЕЛИ



<u>Роза</u> <u>Боянова</u>

КРАЙБРЕЖНАТА ЖЕНА

Крайбрежната жена гердана си от раковини, докато чака кораба или се люби с обещанието да заминат заедно.

Герданът натежава повече и повече след всяка среща

И също като в празна раковина крайбрежната жена мъжете в тялото си приютява те по-несъразмерни стават, докато трупат любовта ѝ

а в своите къши се завръщат без улов, уморени, и без капчица от нежност. Все по-несъразмерни...

Не могат вече да си тръгнат, все по-навътре в охлюва на тялото ѝ приютени, притихват във уюта му мъжете.

Така е сигурно движението им превръща се във правило. в единствена възможност. Ни само рак, ни само охлюв!

Герданът на крайбрежната жена векува в пясъците. Дори и да не си в съдба на рак-отшелник, търсѝ си раковината,

преди самата тя да те намери!

Крайбрежната жена...

Откривам почерка на ангели в неразгаданите им знаци по небето. И сричам образи, а бледите им сенки премълчавам.

Властта неизразена на езика търся -Значения премествам от привидния им смисъл.

Тръпчивостта на естеството

ЕМИЛИ,

Докато говоря с теб, гнила ябълка пада от дървото и събаря здравата.

Природата преподава логика днес една и съша е посоката на мъртвото и живото, еднакво кратък – пътят на горчивото и сладкото, на цветовете и на формите кафявото, зеленото, овалът съвършен

и накърнените фрагменти след удара в земята. И все пак, все пак

докато си говорим. падането ми напомня малко за летене..

### *РАЗКОВНИЧЕ*

Окосих ливадата –

навикаха ме птиците. Наследих завоя на реката и бягството ми стръмно се усмихна. С предчувствия трилистни от коренчето на живота се отвързах, пътувах по водата в хербарии на любовта платено щастие разлиствах. Отключих и добро, и зло, да ме преследват, докато търсех между много други, нещо единствено. приличашо на всички. Отворих тежката врата, съборих зид

Ала съм вече уморена и тайните събличам...

и крепостна стена превзех...

Едно зелено гущерче

е портиер на утрото То се бои във него да ме пусне и бърза в дяволския нокът да се скрие. Но подлудяват ароматите му и сто желания ме хвърлят в първата опасност.

Прекрачвам в любовта като в коприва.



ГЛАВЕН РЕДАКТОР: ЙОРДАН АТАНАСОВ ТЕЛ: 042/649-110, GSM 0888 790 135 РЕДАКТОРИ: РУМЕН СТОЯНОВ, ИВАН БОЧЕВ, КРАСИМИРА БОЖАНОВА ИЗДАТЕЛ: НЧ "ДАСКАЛ ПЕТЪР ИВАНОВ-1988" E-mail: lit\_glas@abv.bg Интернет страница: literaturenglas.com IBAN: BG14 UNCR 7630 1074 8633 90 BIC: UNCRBGSF УНИКРЕДИТ БУЛБАНК СТАРА ЗАГОРА ПЕЧАТ: "ЛИТЕРА ПРИНТ" АД - СТАРА ЗАГОРА

АДРЕС: 6003 СТ.ЗАГОРА, УЛ.ХР. БОТЕВ 4

**НЕ СЕ ВРЪЩАТ И НЕ СЕ РЕДАКТИРАТ МАТЕРИАЛИ!** АБОНАМЕНТ - САМО В РЕДАКЦИЯТА

# круиз по средиземно **MOPE**



# Йордан Атанасов

Един мечтан круиз е на път да се сбъдне. Шестима старозагорци хващаме ранния полет на RYANAIR и след два часа полет сме в Бергамо, летището на Генуа.

С червените паспорти отиваме на единия изход, а другите, с българските лични карти - на голямата опашка. Внучката, 13-годишната Мими, има като мен червен международен паспорт, но автоматът не я пуска... Едва след десет минути разбираме причината - тя няма навършени 16 години... Смут, страх и озъртане. Оставаме само двамата с нея. Накрая един служител ни показва резервния изход. След суматохата по придвижването се озоваваме на близката автогара. Имаме платени билети и чакаме автобуса за Чивитавекия - голямо пристанище, където ще ни чака огромният 13-етажен круизен лайнер "Magnifica". Чивитавекия (изкълчих си езика, но го повторих няколко пъти, успешно накрая) е пристанището на Рим, както го знаят тук. А името на кораба ми звучи: като магия, като поетика или като магнит, който привлича... Идва един автобус, досущ е като нашия, който чакаме, но не бил той. Нахвърляме куфарите си в багажното. В последния момент пристига истинският наш автобус, и за минута трябва да прехвърлим багажа. След малката суматоха, шофьорът, млад мъж на около 40, типичен италианец – с прави черни коси, леко мургав, сканира билетите и ни ориентира за местата. Изтощени и потни, се настаняваме на запазените места. Пътуваме седем часа през хълмове и планини. На средата на пътя, в някакво градче, се качва колега на шофьора и се сменят на волана. Новият е повъзрастен, тантурест, възнисък и десетина минути си говорят, пътувайки из селището. Автобусът спира на малка автогара и след като младият слиза, продължаваме...

Огромни виадукти, магистрала, минаваща над реки и дерета – милиони кубици бетон и стомана, поддържащи стабилно

мостове с различна дължина. Яко строителство. Планината е набраздена, но е съхранена... На автоспирката Чивитавекия, с багажа тичаме към кораба, който се вижда, сякаш е наблизо, но реално е след километър. Илюзията идва от големината му. Поемат ни багажа, с надписи за съответните каюти. И хайде пак бегом по палубите, още тристачетиристотин метра

Іри проверки на скенери... Мен всеки път ме спират и ме проверяват по цялото тяло с някаква палка, вероятно минискенер. Защото пиука на места и стряска охранителя. Аз имам сменена аортна клапа на сърцето, метална,

която кара апаратчето да отчита. Със сетни сили пристигаме пред каютите и виждаме багажа си. Вече спокойни, се настаняваме...

Кратка информация за фамозния ни кораб - нов лайнер, клас "Музика", собственост на компанията МЅС; ширина - 32 м, дължина - 294 м, тонаж 95 125 т., скорост - 23 възела. Дава подслон, храна и културна програма за 3223 човека, като една трета от тях е обслужващият персонал. Красавец!..

Ботушът на Италия разделя Средиземноморието. Западният му регион обикновено включва пристанища в Италия, Испания и Франция и островите между тях - там, накъдето сме се насочили и ние.

Опознаването на тази област с кораб има

своите предимства пред пътуването по суша. Един круиз може да ти спести не само пари, но и времето и неприятностите, свързани с резервация на хотели, ресторанти и превоз.

Докато много градове са достъпни и са близо до морето, редица вътрешни съкровища – като например Прованс (Франция) и Тоскана (Италия) са на кратко разстояние с кола или влак. От Чивитавекия на половин час има влакове за Рим. След закуската се юрваме се към га-

рата, заедно със стотици любопитни пасажери. Всички пътища водят към Рим! Не се пропуска такъв шанс. След час и нещо сме във Вечния град, в самия център, който е на някакви си 80 километра от брега. Избираме най-добрия вариант за малкото време, с което разполагаме – маршрутен автобус "HOP-ON, HOP-OFF". Един след друг следват историческите руини и справките за тях по аудиогид на осем езика:

Ето Форумът - обществен и политически център на древния Рим. Останките му се намират на Свещеният път (Via Sacra). Сравнително добре са запазени двете триумфални арки – арката на Тит и арката на Септимий Север. Прави впечатление, че голямата част от храмовете и други сгради край тях са запазени само като стъпала и

Знаменитият Колизеум! Уникална гледка. Изтръпваш от вълнение. Построен от император Тит Флавий Веспасиан в 72 година. Амфитеатърът е събирал повече от 55 хиляди зрители. Тук са се провеждали жестоки битки на гладиатори и диви зверове. Те са били безплатни, а организатори на зрелищата са били самите действащи римски императори. Огромно съоръжение, вдъхващо респект!

Храмът на всички богове се намира на площад Пиаца дела Ротонда (Piazza Della Rotonda) и е построен през II век, а през VII става католическа църква. Пантеонът е найдобре съхранената антична сграда в Рим.

Ватикана е най-малката държава в Европа. Името на града-държава произлиза от името на хълма, на който се намира. Тук е резиденцията на папата. (Този път пропускаме да го видим...) В музеите на Ватикана, както е известно, се съхранява безценна колекция от произведения на изкуството, а в Сикстинската капела може да се види известният цикъл от фрески на Микеланджело.

Катедралата "Свети Петър" във Ватикана е основният храм на католическия свят и

се счита за най-голямата католическа църква в света. В древни времена на мястото на сегашната базилика е имало цирк. Първата църква, построена тук, е през 324 г. от римския император Константин. През XV век тя е започнала да се руши, поради което започва реконструкция на сградата, но по-късно е решено да се разруши до основи, а на нейно място да се построи нова. кторката...

"Ди Треви" е най-известният фонтан в Рим. Създаден през XVIII век, скулптурният ансамбъл изобразява бог Нептун, застанал в каляска под формата на ракови-

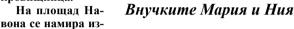
на, теглена от морски чудовища. Водата във фонтана постъпва чрез акведукт, построен от Агрипа (през ранната Римска империя, той е вторият най-могъщ римлянин от онова време). Ако се вярва на местната легенда, всеки, който пие вода от този фонтан със сигурност ще се върне в Рим. За да е по-безопасно за здравето обаче, се е възприело да се хвърля монета във фонтана. И ние така направихме, добирайки се с мъка до него. Гъмжило, щракане на фотоапати, святкане на телефони, възторзи - на различни езици...

храмът, в който са се провеждали заседанията на римския сенат. Сега на хълма се намират музеи, в които можете да се запознаете с богата колекция от антични скулптури. Тук също е единствената запазена конна статуя на Марк Аврелий.

Палатин – още един от седемте най-големи римски хълмове. Тук могат да се видят руините на Доминиканския манастир, пещерата на Ромул, къщата на Ливия (наричана Отровителката, тъй като е разчиствала пътя си към властта чрез отравяне на ключови римски фигури)...

Огромният замък Сант Анджело е

построен през 139 г. като мавзолей на император Адриан. По-късно е бил използван като крепост, затвор, а по време на размирици тук са се криели епископите. Вътре в замъка могат да се разгледат луксозни епископски апартаменти, затворнически килии и бившата съкровищница.



вестният Фонтан на Четирите реки (Fontana dei Quattro Fiumi), украсен с четири скулптури, които символизират главните реки на света - Нил, Ганг, Дунав и Ла Плата...

Отново хващаме влака, в последните минути на бегом. И след два часа сме на кораба, където до среднощ се забавляваме, кой както му харесва. Всеки ден персоналът предлага богата културна програма: край големия плувен басейн през деня – танци и музика, състезателни игри с награди... А вечерта – други прояви и изненади...

С поименна карта се влиза и излиза от кораба. Със същата се чекираме за напитки и храна в барове, ресторанти. Множество магазинчета предлагат скъпи парфюми, чанти и други аксесоари, изкушаващи да-

мите. Има късна шоу-програма всяка вечер в огромния салон, събиращ над 1000 души... Всеки ден от различните пристанища се качват и слизат туристи... И салонът винаги е пълен.

Нощта използваме за пътуване към следващото пристанище. Клатушкането на гиганта Magnifica понякога се усеща леко - но напитката остава в чашата, ако си на маса. Някои хора не стават от масите, макар че не са роднини на Бай Ганьо. Всеки от тях гони някакъв келепир, смятайки, че щом е платил, му се полага. По местата за хранене, виждаме, остава огромно количество храна за хвърляне... Рог на изобилието. И на разхищението. Но вероятно

компанията си е направила сметката...

Плаването по Западното Средиземноморие е като пътуване през времето. То ти позволява да пропътуваш векове назад в историята само с един круиз. Няма по-добро място, на което да погъделичкате чревоугодника у Вас, многообразието се простира от песто в Генуа (Италия), паеля във Валенсия (Испания), търсените трюфели в Тоскана, глътка розе в Прованс, до Мишлен ресто-

Сезонът на средиземноморските круизи започва през април и продължава до края на октомври, като температурите варират от 200 С чак до 350. След това корабите се препозиционират към Карибите, Азия, Южна Америка или на друго красиво място.

Ето – пристигаме в Ливорно – спокоен и красив град. Още в началото сме в така наречената Нова Венеция – квартал с канали, лодки и яхти. Красота! Тръгваме по широката пешеходна улица Via Grande, която ни извежда до Централния пазар. Тук коли не се движат. Срещат се велосипедисти. Не видях таксита. Мислех си, че в този град няма, но на връщане видях едно в една малка уличка, чакащо "на гюме", както казваме у нас. На Площада на Републиката се извисяват статуи на великия херцог Фердинанд трети и Леополд първи – последните владетели на Тоскана. В средата на 19 век група тоскански художници образуват движение, ръководено от Джовани Фатори, които решават да преодолеят академичните ограничения. Сред тях е и Амедео Модилиани. Видяхме къщата, където е живял и се снимах пред бюста му. И се чудя защо малката уличка не е кръстена още на него... Но и у нас си е така.

Част от нашата група: синът Стилият и внучките Мими и Ния, пътуват до Пиза, за да видят Наклонената кула, Флорентински частен дом и други атракции. Ния учи в художествената гимназия "Цанко Лавренов" в Пловдив и си е набелязала Наклонената кула като основна цел. Аз, жена ми Мария и дъщеря ми Татяна имаме други посоки на движение... Вечерта всички се прибираме на кораба.

> На другия ден се събуждаме в Испания – пристанището на Валенсия. Градът си заслужава името – през целия ден вали дъжд и обърква сметките ни. Главната ни цел е да посетим Катедралата, където е Базиликата на Девата и където се пази единственият Свети Граал, официално одобрен от Ватикана. Строена през XIII век като храм, тя е претърпя-

> ла редица промени. Огромна по размери, можеш да се изгубиш в нея, ако решиш да разгледаш всичко. В момента съчетава множество архитектурни стилове.

Влизаме в нишата пред Граала, за да го видим и снимаме. В този момент трясва силна гръмотевица над храма. Токът угасва. И не се "връща" само тук. Някой подхвърля, че сред нас вероятно има грешници и Бог ни наказва с недопускане до свещената реликва.

Мимоходом разглеждаме и други забележителности на града: Копринената борса тук се е извършвала търговия със селскостопански продукти и коприна; барокови църкви; комплекса Град на изкуствата и науката; стария Рибарски квартал; дългите плажове. За тях не остава време..

На другата заран сме в Тарагона. Един спокоен град с много забележителности: запазеният амфитеатър, който учудва с раз-



Тарагона - главната улица

мерите си. "Балконът на Средиземноморието" е един крайбрежен хълм, сякаш кацнал над водата, от който съзерцаваме морето и златистите плажове. Отгоре се вижда Крайбрежната улица, по която тичат или ходят много хора за здраве. Акведуктът, наречен "Дяволският мост", е на два етажа над река Франколи. Около километър е запазената му част, която говори за удивителното майсторство на римляните. Запазени са и градските стени от началото на втори век. Модерна и съвременна е Търговската улица, наречена Новата Рамбла, с уютни магазини и кафенета. Пихме хубаво кафе – неочаквано само за по едно евро.

Последен обект на обиколката по Западното Средиземноморие е Тулон - пристанищен френски град. Красиво естествено обиталище на малки рибарски лодки и модни яхти, крайбрежна алея с бутици и оживени бирарии. Известен курорт, център на риболова и други индустрии. Той е и главната военно-морска база на републиката. Както в Рим, и тук използваме маршрутните туристически влакчета за една обиколка...

Последен нощен преход на кораба - до първоначалната ни дестинация. Отново същият автобус, младият шофьор и смяната на предишно място с колегата му - този сценарий се повтори... Летището и полета към Света София. Имахме късмет. Зад нас остана да върдува средиземноморската буря "Даниел". А по-късно край това море – и новата война на Израел и Палестина. Дано не ни настига ни едното, ни другото... Амин!



Рим - Фонтанът Ди Треви

На Капитолийския хълм е разположен